

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Zbigniew Kapiński (przewodniczący)

SSN Adam Roch (sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

w sprawie **A. P.**

oskarżonej o czyn z art. 296 § 3 k.k. i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 21 sierpnia 2024 r.,

skargi wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 4 marca 2024 r., sygn. akt II AKa 227/22,

uchylającego wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 14 stycznia 2022 r., sygn. akt XII K 204/19

na podstawie art. 539e § 1 i 2 k.p.k.

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

Adam Roch   Zbigniew Kapiński   Marek Siwek

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2022 r., sygn. XII K 204/19, Sąd Okręgowy w Warszawie uznał oskarżoną A. P. za winną przestępstwa z art. 296 § 1 i 3 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za które wymierzył jej karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Wyrokiem z dnia 4 marca 2024 roku, sygn. akt II AKa 227/22, Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił powyższe orzeczenie i przekazał sprawę sądowi *meriti* do ponownego rozpoznania.

Ze skargą na rozstrzygnięcie kasatoryjne wystąpił prokurator, zarzucając naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 14 stycznia 2022 roku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, w sytuacji, w której nie wystąpiła żadna z przewidzianych tym przepisem przesłanek do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, gdyż postępowanie to ma w istocie dotyczyć jedynie uzupełnienia postępowania dowodowego, a nie przeprowadzenia w całości przewodu sądowego i polegać na uzupełniającym przesłuchaniu osób zaangażowanych w ramach pokrzywdzonej spółki w działania dotyczące zamówienia towaru określonego w zarzucie przedstawionym oskarżonej, ponownej analizie zgromadzonej w tym zakresie dokumentacji (z jej ewentualnym uzupełnieniem) oraz dopuszczeniu dowodu z opinii biegłych z zakresu ekonomii i finansów (albo ponownym wezwaniu tych samych biegłych, którzy występowali w przedmiotowej sprawie) – co wobec unormowań art. 167 k.p.k. i art. 452 k.p.k., w przypadku gdy sąd odwoławczy dostrzegł potrzebę poszerzenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, winien ten materiał uzupełnić samodzielnie, a następnie dokonać jego całościowej oceny przez pryzmat zarzutów podniesionych w apelacji.

Podnosząc powyższy zarzut prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Wywiedziona przez prokuratora skarga okazała się zasadna, wobec czego doprowadziła do uchylenia wyroku sądu odwoławczego i przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Zgodnie z art. 539a § 1 k.p.k. nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci skargi na wyrok sądu odwoławczego można wnieść wówczas, gdy wydanie na etapie postępowania apelacyjnego orzeczenia o charakterze kasatoryjnym naruszało treść art. 437 k.p.k. lub też gdy przy wydaniu tego orzeczenia wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k. Jednoznaczne brzmienie przepisu art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. nie pozostawia wątpliwości co do tego, że sąd odwoławczy może uchylić wyrok sądu I instancji jedynie gdy wykaze, iż w sprawie istnieje jeden z trzech wypadków:

1. dotychczasowe rozstrzygnięcie jest dotknięte jedną z wad określonych w art. 439 § 1 k.p.k.;
2. na przeszkodzie dokonania korekty orzeczenia pierwszoinstancyjnego stoi dyrektywa wynikająca z treści art. 454 k.p.k., co wymaga dokonania analizy istniejącego materiału i wykazania wad w rozumowaniu sądu *meriti*;
3. konieczność przeprowadzenia przewodu sądowego w całości na nowo.

W każdej z tych sytuacji, sąd odwoławczy jest przy tym zobowiązany do wskazania, która z okoliczności wymienionych w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. stanowiła *in concreto* podstawę uchylenia wyroku sądu I instancji oraz przedstawić argumenty, które doprowadziły go do takiego wniosku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2019 roku, sygn. IV KS 3/19, Lex 2616241). Te okoliczności jednoznacznie wyznaczają też zakres badania skargi przez Sąd Najwyższy, ograniczając przedmiot sprawy po myśli art. 539a § 1 k.p.k. do weryfikacji czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego.

Uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego w przedmiotowej sprawie wskazuje, iż powodem uchylenia wyroku wydanego przez sąd *a quo* było podzielenie zarzutów obrońcy dotyczących naruszenia art. 7 k.p.k. co do uznania, że doszło do wyrządzenia przez oskarżoną szkody majątkowej w wielkich rozmiarach firmie [...] sp. z o. o. oraz rażącej niewspółmierności wysokości orzeczonego obowiązku naprawienia szkody.

W realiach sprawy za trafny należało uznać zarzut prokuratora kwestionujący zasadność uchylenia wyroku sądu I instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania ze wskazanego przez sąd odwoławczy powodu. W kontekście argumentacji przedstawionej przez sąd okręgowy należy mieć na względzie, że aktualnie obowiązujące przepisy procedury karnej (art. 437 § 1 i 2 k.p.k.) ustanawiają regułę, zgodnie z którą sąd odwoławczy po rozpoznaniu sprawy wydaje orzeczenie merytoryczne (utrzymujące w mocy lub zmieniające zaskarżone orzeczenie), a nie kasatoryjne. Możliwość wydania przez sąd odwoławczy wyroku uchylającego stanowi wyjątek, uzasadniony bądź procesowymi ograniczeniami swobody orzekania sądu odwoławczego, bądź zaistnieniem takich rażących uchybień w procedowaniu sądu pierwszej instancji, które dyskwalifikują postępowanie przed sądem *a quo* jako podstawę rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, OSNKW 2019, z. 6, poz. 31). Takie ukształtowanie pozycji i zadań sądu odwoławczego, powiązane z przyznaniem mu szerokich uprawnień w sferze postępowania dowodowego, uzasadnione było potrzebą ograniczenia liczby wyroków kasatoryjnych do tych sytuacji, w których przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi *meriti* było niezbędne dla realizacji celów postępowania karnego (por. również postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2021 r., IV KS 1/21, LEX nr 3112925).

Mając powyższe na względzie stwierdzić należy, że rację ma prokurator twierdząc, iż w sprawie nie zaszła potrzeba ponowienia przewodu sądowego w całości. Lektura uzasadnienia sądu *ad quem* zaiste nie wskazuje na potrzebę ponowienia przewodu sądowego w całości, a jedynie uzupełnienie dotychczas pozyskanego materiału dowodowego. Sąd apelacyjny faktycznie wykazał istotne wady kontrolowanego orzeczenia, nie było jednak przeszkód by dokonać ich konwalidacji w postępowaniu odwoławczym. Aktualna merytoryczna rola sądu odwoławczego nakazywała stwierdzone mankamenty w postępowaniu dowodowym, sprowadzające się w istocie do potrzeby uzupełnienia zeznań przesłuchanych już świadków oraz wywołania uzupełniającej opinii biegłych czy też względnie powołanie nowych, konwalidować samodzielnie. To sąd II instancji winien stwierdzone przez siebie luki dowodowe uzupełnić, poprzez przeprowadzenie określonych czynności

dowodowych we własnym zakresie, a następnie dokonanie poprawnej oceny kompletnego materiału dowodowego w kontekście zarzutów apelacji. Raz jeszcze przypomnieć więc należy, iż obowiązujące regulacje postępowania odwoławczego przyznają właśnie sądowi *ad quem* szerokie kompetencje orzekania, w tym także w oparciu o dowody przeprowadzone wyłącznie w tej fazie postępowania. Postąpienie takie nie wchodzi w rachubę jedynie wówczas, gdyby w postępowaniu odwoławczym należało przeprowadzić przewód sądowy w całości. Przesłanka ta aktualizuje się jednak tylko wtedy, gdy w postępowaniu pierwszoinstancyjnym doszło do takiego naruszenia norm prawa procesowego, które w realiach konkretnej sprawy podważa rzetelność całego tego postępowania, co przemawia w konsekwencji za powtórzeniem (przeprowadzeniem na nowo) wszystkich uprzednio dokonanych czynności procesowych, składających się na przewód sądowy w sądzie I instancji (zob. przywołana wyżej uchwała SN sygn. I KZP 3/19; wyrok SN z dnia 9 lutego 2021 r., sygn. akt V KS 2/21, LEX nr 3156170). Przesłanka „konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości” stanowi wyjątek od zasady „czystego modelu apelacyjnego”, w związku z czym należy ją wyklądać wąsko. W konsekwencji obejmuje ona takie przypadki, gdy np. sąd I instancji w ogóle nie ujawni żadnych dowodów, na których opiera wyrok albo wszystkie te dowody przeprowadza nieprawidłowo (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2020 r., sygn. akt IV KS 32/20, LEX nr 3277658). Uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego w analizowanej sprawie wskazuje zaś, iż sąd ten widział głównie potrzebę uzupełnienia zeznań przesłuchanych już świadków oraz dopuszczenie kolejnej opinii biegłych. Z pewnością nie aktualizowało to konieczności ponowienia całego przewodu sądowego. Nic nie stało na przeszkodzie by sąd odwoławczy przeprowadził dowody, o których wspomina w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, a następnie wydał merytoryczne rozstrzygnięcie kończące sprawę. Niedopuszczalne było scedowanie tej powinności na sąd I instancji. W niniejszej sprawie sąd *a quo* wydał wyrok skazujący, co powoduje, że sąd II instancji nie był skrzepowany procesową blokadą przewidzianą w art. 454 k.p.k. i dysponował pełnym instrumentarium procesowym uprawniającym i obligującym zarazem do merytorycznego orzekania.

Powyższe argumenty nakazały wywiezioną przez prokuratora skargę uznać za zasadną. Konieczne stało się zatem uchylenie zaskarżonego wyroku sądu

odwoławczego i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, w którym w razie przyjęcia potrzeby przeprowadzenia określonych dowodów sąd *ad quem* uczyni to samodzielnie i dokonując właściwej ich oceny wyda stosowny wyrok, odpowiednio uzasadniony, w przypadku zajścia takiej konieczności.

Adam Roch   Zbigniew Kapiński   Marek Siwek

[PGW]

[ms]